

ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ PO NAPADENÍ JADERNÝMI ZBRANĚMI

V posledním desetiletí doznaly prostředky dopravy JZ na cíl značný rozmach. Ve výzbroji se objevily vedle nových účinnějších a přesnějších taktických, operačně taktických a strategických raket i rakety mezikontinentální a globální. Objevují se i zprávy o kosmických prostředcích jaderného napadení. Dnes může být napaden prakticky každý cíl, ať na zemi nebo pod zemí, na moři nebo pod vodou, v libovolné výšce nad zemí nebo i v kosmu.

Množství prostředků jaderného napadení, které jsou na středoevropském válčišti k dispozici, může zásadním způsobem ovlivňovat poměr sil na bojišti, na operačních směrech i na celém válčišti a tím ovlivnit i konečný výsledek operační případně i války.

Bude platit zásada, že větší naději na úspěch bude mít ta strana, která dokáže rychleji obnovit bojeschopnost napadených vojsk, udržet si iniciativu a nedovolí nepříteli využít účinků napadení.

Po jaderných úderech vznikne u napadených vojsk zpravidla velmi složitá a zprvu i nepřehledná situace. Ztěžovat ji bude i psychologický šok ležce zasažených, dočasně oslepených nebo i téměř nezasažených osob. Tyto psychologické účinky úderů nelze podceňovat.

Nenávratné ztráty osob budou tím větší, čím později jim bude poskytnuta pomoc, čím později budou ošetřeny. Proto jsou přijímána opatření, aby napadeným vojskům přišla pomoc co nejdříve.

Účel a složení ZUO

K poskytování pomoci při odstraňování následků se jednotkám, útvarům a svazkům, napadeným jadernými zbraněmi, vysílají záchranné uvolňovací odřady (ZUO). Tyto odřady nejsou „tabulkové“. Jednotky (útvary), které je tvoří, jsou do nich předurčovány. Zpravidla je tvoří vševojskové jádro a ženijní, chemické, dělené (vyprošťovací) a zdravotnické jednotky.

Podle toho, který stupeň velení ZUO organizuje, známe ZUO frontové, armádní, divizní a plukovní. Velitelem se určuje zpravidla velitel základního jádra, případně funkcionář štábu, který ZUO staví.

Na stupni pluk se obvykle připravuje ZUO ve složení motostřelecká (tanková) rota, 1 až 2 družstva rchpz, ženijní četa, část praporečnické (plukovní) obvodní sběrači raněných a část prostředků technické opravy pluku.

ZUO plukovního typu musí být schopno odstranit následky v prostoru jaderného výbuchu střední ráže.

Na stupni divize se organizuje ZUO ve složení:

- motostřelecký (tankový) prapor,
- rota chemické obrany (bez jedné čety rchpz),
- ženijní rota,
- část zdravotnických a technických (vyprošťovacích) prostředků divize.

ZUO armádního typu se vytváří k odstranění následků zejména na místech velení armády, u raketových a dělostřeleckých svazků, nebo byla-li vyřazena nejmeně 1/2 některé divize.

Armádní ZUO může tvořit motostřelecký (tankový) pluk zesílený speciálními chemickými, ženijními, technickými a zdravotnickými jednotkami.

Z chemických jednotek to bývají zpravidla 1 až 2 čety rchp a 1 až 2 rso. Ke vzdušnému radiálnímu průzkumu mohou být vyčleněny 1 až 2 vrtulníky.

Na stupni armáda může být ZUO zesíleno ještě o politickou a týlovou skupinu.

Politická skupina v čele s psychologem musí ovlivňovat chování zasažených osob, čímž zabraňuje panice a usnadňuje práci záchranné a uvolňovací skupině.

Týlová skupina pomáhá řešit zabezpečení zasažené výstroje, proviantu a PHM. Zpravidla se to řeší přísunem z PAZ, kde je materiál připraven na vozidlech k okamžitému zásahu.

Zásady činnosti ZUO

Před zahájením odstraňování následků vysílá velitel ZUO do prostoru výbuchů průzkum, který tvoří skupina důstojníků a chemické průzkumné a ženijní průzkumné hlídky. Důstojníci zjišťují celkovou situaci v prostorech napadení a předběžně stanoví rozsah záchranných a vyprošťovacích prací. Chemické průzkumné jednotky zjišťují a vytýčují hranice pásem s vysokou úrovní radiace a zjišťují nezamořené nebo slabě zamořené úseky terénu pro shromáždění zasažených, obvaziště a místa speciální čistoty.

Ženijní průzkum zjišťuje místa a rozsah boření, závalů, záplav, požárů a určuje cesty jejich obejít. V obraně provede průzkum okopů, úkrytů, spojovacích zákopů a ostatních objektů s cílem stanovit přibližný rozsah prací k jejich obnově a kterým osobám a ve kterých objektech je třeba poskytnout pomoc.

Záchranné práce a léčebná odsunová opatření spočívají ve vyhledávání zraněných, vyprošťování osob z poškozené bojové techniky, zpod závalů, jejich shromáždění v nezamořené terénu, poskytnutí lékařské pomoci a odsunu na vyšší zdravotnické etapy. Včasné splnění těchto úkolů vede ke snížení ztrát živé síly a k rychlejšímu obnovení bojeschopnosti jednotky (útvary).

Proto záchranné práce vykonává do příjezdu ZUO bojeschopná živá síla napadených jednotek a útvarů.

Jednotky, zavalené v ženijních objektech uskutečňují vlastními silami opatření

k vlastnímu osvobození. Ženijní jednotky v ZUO v prostoru napadení uvolňují závaly, zřizují „cesty“ k odsunu raněných a vyprošťují živou sílu ze zničených nebo poškozených ženijních objektů. Příslušníci napadených jednotek jim ale musí upravit jejich místa.

Velmi důležitým opatřením při odstraňování následků v prostorech jaderných výbuchů je včasné poskytnutí zdravotnické pomoci zasaženým osobám. Čím dříve jim bude tato pomoc poskytnuta, tím dříve budou uzdraveni a mohou se vrátit na frontu. Počty zasažených však mohou být značně vysoké a zdravotníci nebudou moci poskytnout zdravotnickou pomoc všem zasaženým. Z toho důvodu má při odstraňování následků velký význam svépomoc a vzájemná pomoc, které spočívají především v hašení hořícího nebo doutnajícího oděvu, v zastavení krvácení, zavedení umělého dýchání, přiložení obvazu na rány a spáleniny, ošetření zlomenin a v neposlední řadě i ve vyvedení (vynesení) zasažených ze zamořené prostoru.

Mnoho osob bude popáleno. U nich bude velmi důležité co nejdříve, ale opatrně ošetřit popáleniny zejména přiložením sterilního obvazu a dopravit zasažené na nejbližší obvaziště.

Poskytování svépomoci nebo vzájemné pomoci v radioaktivním zamořené terénu vyžaduje taková opatření, aby bylo vyloučeno vniknutí radioaktivních látek do rány, na popálené části těla a do organismu.

Po poskytnutí první pomoci zasaženým, a to v prvním pořadí těžce zraněným, vyvádíme nebo vynášíme je do shromáždění nebo na obvaziště.

Techniku a zbraně z prostoru výbuchu odsunují jednotky tankotechnické služby zařazené do ZUO.

Speciální čistota vojsk

Stupeň radioaktivního zamoření osob, bojové techniky a terénu je závislý na tom, v jakém prostoru se objekty nacházejí. V důsledku rozpadu radioaktivních látek se stupeň zamoření stále snižuje. To může vést k tomu, že u osob a techniky zamořených nad přípustné normy bezprostředně po výbuchu, může dojít v krátké době ke snížení zamoření pod přípustné normy. U silně zamořených je nutná speciální čistota.

Podle bojové situace a podmínek napadených vojsk, může být speciální čistota úplná nebo částečná.

Částečná speciální čistota může být uskutečněna podle nařízení velitelů jednotek a útvarů přímo v bojových sestavách

jednotek, bez přerušení plnění bojových úkolů s použitím předepsaných a výpomocných prostředků.

Může probíhat jednak v zamořeném prostoru — při dlouhodobém působení vojsk v něm — nebo po jeho opuštění. Organizují ji velitelé rot (praporu) a její průběh přímo řídí velitelé čet.

Úplná speciální očista se uskutečňuje po splnění bojových úkolů a převyšuje-li po částečné speciální očištění stupeň zamoření přípustné normy.

Zpravidla se organizuje přímo u jednotek (útvárů). Jednotky se k ní soustřeďují v nezamořených prostorech vhodných k rozvinutí sil a prostředků speciální očištění, zabezpečujících maskování a využívajících obranné vlastnosti terénu.

Úplná speciální očista se organizuje podle nařízení velitelů svazků a její průběh řídí velitelé jednotek. Úplná speciální očista s využitím předepsaných prostředků se uskutečňuje v rotách (bateriích) a s využitím jednotek speciální očištění se organizuje po praporech (oddílech).

Terén se dezaktivuje jen v nejnútnejších případech. Zpravidla se dezaktivují ty úseky terénu, které mají pro bojovou činnost vojsk prvořadý význam a budou využívány delší dobu. Odstraňují se zamořené vrstvy půdy (sněhu) nebo se překrývají vrstvou nezamořené zeminy.

S hašením a lokalizací požárů se začíná co možná nejdříve po výbuchu, aby se předešlo vytvoření rozsáhlých požárů, jež se potom velmi obtížně likvidují. Nejdříve se likvidují ty požáry, které ztěžují bojovou činnost vojsk nebo ohrožují živou sílu, zbraně, bojovou techniku a materiál. Těžiště práce při hašení požárů se soustřeďuje na záchranu osob z hořících objektů a techniky.

Nejsložitější je hašení požárů, při kterém vytváříme průseky a ochranné příkopy. Šířka vytvářených průseků musí být nejméně 1,5—2krát větší než je výška stro-
mů.

Činnost chemických jednotek v rámci ZUO armády (divize)

Chemické jednotky předurčené do ZUO armády (divize) jsou připraveny na zvláštní signál neprodleně se dostavit na určené shromaždiště, kde přecházejí do podřízenosti velitele ZUO.

K radiačnímu průzkumu epicentra (centra) výbuchu velitel ZUO nejprve vysílá vzdušný radiační průzkum a pak pozemní radiační průzkum. Při něm se vytýčuje hranice 0,5 R/h a 30 R/h. Kromě toho se

zjišťují místa s vysokou úrovní radiace a nezamořená místa k rozmístění obvažiště a MSO. Nakonec se provádí průzkum shromaždiště, kde se budou soustřeďovat a formovat jednotky k dalšímu zasazení do boje.

Po splnění úkolů průzkumu se rozvine jedno pozorovací stanoviště a ostatní jednotky rchp se podílejí buď na dozime-
trické kontrole zamoření, nebo na záchranných a vyprošťovacích pracích.

Jednotky speciální očištění musí zabezpečit speciální očištění nezraněných nebo lehce zraněných osob a nepoškozené a lehce opravitelné bojové techniky a zbraní.

K tomu rozvinují MSO průjezdného typu tak, aby bylo položeno mezi prostorem výbuchu a shromaždištěm.

Má-li být speciální očista ukončena v krátké době po výbuchu, musí být veškerá činnost dobře organizována. Velitel roty musí ve zkrácené lhůtě uskutečnit re-
kognoskaci a vydat úkoly podřízeným. Splnit úkoly v krátkých lhůtách lze jen při dokonalém zvládnutí činnosti všemi příslušníky roty a vysoké úrovni součinnosti.

Ve většině případů bude činnost organizována ve dvou místech. Jedno bude pro úplnou speciální očištění nepoškozené techniky, zpravidla to bude MSO průjezdného typu. Jeho uspořádání nebude nijak odlišné od běžné organizovaného MSO.

Druhé MSO bude ke speciální očištění poškozených zbraní a BT, které budou shromažďovány ve shromaždišti poškozené techniky. Speciální očištění těchto zbraní a techniky bude předcházet opravářským pracím, aby se předešlo zamoření opravářů.

Speciální očištění osob může být organizována na obou nebo na jednom místě a to tehdy, jsou-li obě místa rozvinuta blízko sebe.

Síly a prostředky rozvinující jednotlivá místa speciální očištění mohou být různé a závisí zejména na počtu vyčleněných jednotek speciální očištění do ZUO, druhu a ráži výbuchu a pravděpodobném počtu poškozené techniky. Jsou-li do ZUO vyčleněny dvě roty speciální očištění, pak každá rozvinuje jedno místo.

Je-li do ZUO vyčleněna jen jedna rso, nebo jde o divizní ZUO zabezpečované rotou chemické ochrany, pak u shromaždiště poškozené techniky se bude zpravidla rozvíjet částí sil roty jen plocha k dezaktivaci zbraní a bojové techniky.

Po dobu činnosti v rámci ZUO jsou chemické jednotky podřízeny veliteli ZUO a v řadě případů nebudou mít spojení s velitelem pluku chemické ochrany (veli-

telem rchpz]. To bude do určité míry komplikovat předávání zpráv o výsledcích radiačního a chemického průzkumu a pozorování případně i požadavků na přesun dezaktivacních komponentů. Před skončením činnosti ZUO velitel ZUO zjistí u NCHV (CHN), jaký úkol má dát vyčleněným chemickým jednotkám. Může to být

přesun do prostoru rozmístění chemické zálohy, nebo výjezd k dalšímu zásahu.

Přesunují-li se jednotky do sestavy pluku, bude výhodné, aby se průzkumné jednotky a jednotky speciální očisty přesunuly společně, po stejné ose, v jednom pochodovém proudu a pod velením jednoho velitele (např. rso).

V operacích vedených s použitím JZ bude mít větší úspěch ta strana, která dokáže rychleji obnovit bojeschopnost napadených vojsk, udrží si iniciativu a nedovolí nepříteli dosáhnout vytyčených cílů s použitím JZ. To bude do značné míry ovlivňovat i připravenost vojsk k odstranění následků jaderného napadení.

Zdravotnické ztráty osob budou tím nižší, v čím kratší době bude zasaženým osobám poskytnuta zdravotnická pomoc a provedena speciální očištění. Včasné ošetření osob se projeví i zkrácením celkové doby léčení zraněných.

K poskytování pomoci jednotkám zasaženým JZ v odstranění následků se organizují záchranné a uvolňovací odřady, do nichž se vyčleňují i jednotky rchpz a speciální očisty.

Činnost chemických jednotek zasazených v rámci ZUO se v zásadě neliší od činnosti v jiných podmínkách. Úkoly musí být však splněny v nejkratších možných lhůtách. To předpokládá dokonalé zvládnutí svěřené techniky a vysokou úroveň součinnosti; od velitelů pak dostatek organizačních schopností a zkušeností, rozhodnost a iniciativu.

Splněním úkolů radiačního průzkumu se vytvářejí podmínky k bezpečné činnosti jednotek k vyprošťování a speciální očištění se sníží stupeň ozáření napadených vojsk. Proto je nutné věnovat přípravě k plnění těchto úkolů náležitou pozornost.